

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 De naturali ordine eorum quæ ad iustificationem concurrunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

in Deum. sed quod cum quocunq; materia creatâ subito disponere ad formâ, & multo magis liberum arbitrium habens, cuius motus potest esse instantaneus eum nam non potest esse instantaneus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod motus liberi arbitrii, qui concurrevit ad iustificationem impij, est confessus ad derelictum peccatum, & ad accedendum ad Deum, qui quidem cōfensus subito fit. Cōtingit autem quandoque, quod praeedit aliqua deliberatio, quia non est substantia iustificationis, sed via in iustificationem: sicut motus localis est via ad illuminationem, & alteratio ad generationem.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut in primo dictum est, nihil prohibet duo simul intelligere actu, fīm quod sunt quodammodo unum: sicut simul intelligimus subiectum & prædicatum, inquantū vniuntur in ordine affirmationis vnius. Et per eundem modum liberum arbitrium potest in duo simul moueri, fīm quod unum ordinatur in aliud. motus autem liberi arbitrij in peccatu ordinatur ad motum liberi arbitrij in Deum. Propter hoc enim homo detestatur patrem, quia est contra Deum, cui vult adhaerere: & ideo liberum arbitrium in iustificatione impij simul detestatur peccatum, & conuerterit se ad Deum, sicut etiam corporis simul recedendo ab uno loco accedit ad aliū.

AD TERTIUM dicendum, quod non est rō quare forma subito in materia non recipiatur, quia magis & minus potest inesse: sic enim lumen non subito recipetur in aere qui potest magis & minus illuminari: sed ratio est accipienda ex parte dispositio-nis materie, vel subiecti, ut * dictum est.

AD QUARTVM dicendum, quod in eodem instanti in qua forma acquiritur, incipit res operari fīm formā. sicut signis statim cū est generatus, mouetur fīsum, & si motus eius esset instantaneus, in eodē instanti cōpleretur. Motus autem liberi arbitrij qui est velle, non est successivus, sed instantaneus: & iō non oportet quod iustificatio impij sit successiva.

AD QUINTVM dicendum, quod successio duorum oppositorum in eodem subiecto aliter est consideranda in his quæ subiacent temporis & aliter in his quæ sunt supra tempus. In his enim quæ subiacent temporis, non est dare ultimum instans, in quo forma prior subiecto ineat, est autem dare ultimum tempus, & primum instans, in quo forma subiectus in materia, vel subiecto. Cuius ratio est, quia in tempore non potest accipi ante unum instans aliud instans præcedens immediate, eo quod instantia non consequitur se habeant in tempore, sicut nec puncta in linea, ut probatur in 6.* Phys. sed tempus terminatur ad instans. & ideo in toto tempore præcedens, qui aliquid mouetur ad unam formam, subest forma opposita: & ultimo instans illius temporis, quod est primum instans sequentis temporis, habet formā, quæ est terminus motus. Sed in his quæ sunt supra temporis, aliter se habet. Si qua enim successio sit ibi affectu, vel intellectuali conceptionum, puta, in angelis, talis successio non mensuratur tempore cōtinuo, sed tempore discreto, sicut & ipsa quæ mensuratur, non sunt continua, ut in primo* habitum est. Vnde in talibus est dandum ultimum instans, in quo primum fuit, & primū instans, in quo est id quod sequitur. Nec oportet esse tempus medium: quia non est ibi continuitas temporis, quæ hoc requirebat. Mēs autem humana quæ iustificatur, fīm se quidē est supra tempus, sed per accidens subditur temporis, in qua-

Atum. s. intelligit cum cōtinuo & tempore secundūphantasmata, in quibus species intelligibiles considerat, ut in primo dictum est. Et ideo iudicandū est fīm hoc de eius mutatione secundū conditionem motuum temporalium, ut, s. dicamus, quod non est dare ultimum instans, in quo culpa infuit, sed ultimū tempus: est autem dare primum instans, in quo gratia inest, in toto autem tempore præcedenti inerat culpa.

ARTICULVS VIII.

Vtrum gratia infusa sit prima ordine
nature inter ea, que requiruntur
ad iustificationem impij.

Super Questionis
113 Articulum
quarum.

p.p.q.8. art.
1. & 2.

AD OCTAVVM sic procedi-tur. Videtur quod gratia infusa non sit prima ordine nature inter ea, que requiruntur ad iustificationem impij. Priori n. est re-cedere a malo, quam accedere ad bonū secundū illud Psal. 30. Declina a malo, & fac bonum: sed remissio culpa prinet ad recessum a malo, infusio autem gratia pertinet ad prosecutionem boni. ergo naturaliter prius est remissio culpa, q̄ infusio grā.

Prat. Dispositio præedit naturaliter formā ad quā disponit: sed motus liberi arbitrii est quodā dispo-sitio ad susceptionē ēgrā. ergo naturaliter prius est remissio infusione grā.

Prat. Peccatum impedit animā libere tendat in Deum: sed prius est remouere id quod phibet motum, q̄ motus lequatur. ergo prius est naturaliter remissio culpa & motus liberi arbitrij in Deum, quam infusio gratia.

SED CONTRA. Causa est prior naturaliter suo effectu: sed gratia infusio causa est omnium aliorum, quae requiruntur ad iustificationem impij, vt * supra dictū est. ergo est naturaliter prior.

RESPON. Dicendum, quod prædicta quatuor quæ requiruntur ad iustificationem impij, tempore quod sunt simul: quia iustificatio impij non est successiva, ut * dictum est, sed ordine naturae unū corū est prius altero, & inter ea naturali ordine primū est grā infusio: secundū motus liberi arbitrij in Deum: tertius motus liberi arbitrij in peccatum: quartus consequitio iustitia: quinto excluditio culpa. Et vt melius penetres ordinem hunc, adverte quod actio Dei infusio gratia impio hēt quasi duo officia, q̄ est inducīta, & expulsa. & si actio sine medio motu liberi arbitrij per modum naturalium ^a art. 6. huius q̄.

In articulo 8. eiusdem questionis in re-cep-tione ad pri-

4. dict. 17. q. 1.
art. 4. q. 1. &
q. 2. art. 5. q. 1.
ad 2. & uer.
q. 28. ar. 7.

mu, nota ingenii,
& reverentiam au-thoris.

Nam primo com-putando tantum qua-tuor, quæ numerari solent in iustificatio-ne impij, & indistincte accipiendo, gratiam cum per se, & necessario consequētibus donis ex parte termini ad quem, soluit augmentum de prioritate gratiae re-lipētū remissionis peccatorum, aut econtra. Deinde distin-guendo inter donū gratiae, quod dictū est esse in effientia ani-mæ, & donū iustitiae consequentis gratiam, quod dictū est in primo articulo huius questionis esse terminū ad quē in iustificatione impij, aliter soluit, quā si quinum adiungēs prædictis quatuor non nouiter adiunge-tum, sed ipsam iusti-ficationem, quæ a iustitia dono terminante dicta est, con-sequens: vt si iustifi-catio impij ex parte termini ad quem, sit quintum integrans iustificationem impij. Et quia sic ordo naturalis in iustificatione impij est quod primū est infusio gra-tie: secundū motus liberi arbitrij in Deum: tertius motus liberi arbitrij in peccatum: quarto consequitio iustitia: quinto excluditio culpa. Et vt melius penetres ordinem hunc, adverte quod actio Dei infusio gratia impio hēt quasi duo officia, q̄ est inducīta, & expulsa. & si actio sine medio motu liberi arbitrij per modum naturalium ^a art. 6. huius q̄.

art. præced.

art. præced.

art. præced.

infusionem duo tantum consequentur, iustitia & remissio cuius primum ex primo officio, secundum ex secundo. Sed quoniam in adulatis non fortius effectum per modum actionis naturalis, sed medio libero arbitrio, ut omnia sunt suanter, ad infusionem gratiae consequuntur quatuor, duo ex primo officio, secundum liberis arbitrij in Deum, & consequentio iustitiae: &

supradictis patet. Et iuste naturali ordinis primum in iustificatione impij est gratia infusio: secundum est motus lib. arbitrii in Deum: tertium vero est motus lib. arbitrii in peccatum. Propter hoc enim ille qui iustificatur, detestatur peccatum, quia est contra Deum: unde motus liberi arbitrii in Deum praecedit naturaliter motum liberi arbitrii in peccatum: cum sit causa & ratio eius: quartum vero & ultimum est remissio culpe, ad quam tota ista transmutatio ordinata sicut ad finem, ut dicitur est.

A PRIMVM ergo dicendum, quod recessus a termino, & accessus ad terminum dupliciter considerari possunt. Uno modo, ex parte mobilis, & sic naturaliter recessus a termino praecedit accessum ad terminum. Prius enim est in subiecto mobili oppositum quod abiicitur, & postmodum est id quod per motum assequitur mobile: sed ex parte agentis est econuerso. Agens enim per formam, quae in eo praexistit, agit ad remouendum contrarium, sicut sol per suam lucem agit ad remouendum tenebras. Et ideo ex parte solis prius est illuminare, quod tenebras remouere: ex parte autem aeris illuminandi prius est purgari a tenebris, quod consequi lumen ordine naturae licet utrumque sit simul tempore. Et quia infusio gratiae & remissio culpe dividunt ex parte Dei iustificationis, iuste ordinis naturae prior est gratia infusio, quod culpe remissio. Sed si sumantur ea quae sunt ex parte hominis iustificati, est econverso. nam prius est ordine naturae liberatio a culpa, quod consecutio gratiae iustificantis. Vel potest dici, quod termini iustificationis sunt culpa sicut a quo, & iustitia sicut ad quem: gratia vero est causa remissio culpe, & adeptio iustitiae.

A SECUNDVM dicendum, quod dispositio subiecti sequitur actionem dispositivam non actionem inducituam. Vbi autem non est opus dispositio, ut in illuminatione, actionem agentis nulla sequitur dispositio: in speciali quoque proposito loquendo, actiones Dei est duplex, scilicet in fusione gratiae, & gratuita Dei motione. Prima inducit formam gratiae, secunda preparat, seu disponit ad gratiam, ut pater ex supradictis. Et sic dispositio ad gratiam sequitur actionem agentis, id est, gratiam Dei motionem: praecedit autem naturae ordinis actionem agentis, id est, infusionem gratiae, cuius oppositum in litera dicitur.

¶ Ad hoc dicitur, quod si gratia donum habitualiter perficeret solum per modum naturae idem esset iudicium de iustificatione gratiae, & dispositione ad illam, & aliis actionibus, formis, & dispositi-

tionibus naturalibus, & oportet ponere leges aliam actionem inducituam formam, & aliud. Sed quia iam declaratum est, quod gratia operatio in se est, & per modum liberis arbitrii & per modum infusionis gratiae gratum faciens, inquit, operari possit.

Et disponitur. & ideo motus liberi arbitrii ordinis praecedit consecutionem gratiae, sequitur autem gratiae infusionem.

A TERTIVM dicendum, quod sicut Philosop. dicit in 2. Phys. In motibus animi omnino preceedit motus in principium speculationis, vel in fine actionis: sed in exterioribus motibus remissio impedimenti praecedit consecutionem finis, & quia motus liberi arbitrii est motus animi, prius naturae ordinis mouetur in Deum sicut in finem, quam ad remouendum impedimentum peccati.

ARTICVLVS IX.

H *Vtrum iustificatio impij sit maximum opus Dei.*

A D NONVM sic proceditur. Videtur quod iustificatio impij non sit maximum opus Dei. Per iustificationem, n. impij, consequitur aliquis gratiam uia: sed per glorificationem consequitur aliquis gratiam patriae, que maior est, ergo glorificatione angelorum, uel hoium est maius opus, quam iustificatio impij.

¶ **P**rat. Iustificatio impij ordinatur ad bonum particulare unius hominis: sed bonum unius est maius, quam bonum unius hominis, ut pater in 1. Eth. ergo maius opus est creatio celi, & terrae, quam iustificatio impij. ¶ **3 Pr**. Maius est ex nihilo aliquid facere, & ubi nihil cooperatur agenti, quod ex aliquo facere aliquid cum aliqua cooperatione patiatis: sed in opere creationis ex nihilo sit aliquid, unde nihil potest cooperari agenti, sed in iustificatione impij Deo ex aliquo aliquid facit, id est in impiis, & est ibi aliqua cooperatio ex parte hois, quod est ibi motus lib. arbitrii. ut dicitur. ergo iustificatio impij non est maximum opus Dei.

S E D C O N T R A est, quod in Ps. 144. dicitur, Miserationes eius super omnia opera eius, & in collecta dicitur, Deus qui omnipotens

in adulis cooperatur motus liberi arbitrii. Quod tandem dixerim, ut gratiam non creas apud me, nam, confirmem. Secundo, tene ante oculos meos, quod bonum gratia unitis, est melius gratiae, & totius universi, ut continue vides damnationem non existit, tantum bonum obtemperans.